

Estratègies d'ús lingüístic i d'intercanvi cultural a través de jocs d'arreu del món

Marcel Fité

Data intervenció: dijous 20 de novembre	Hora: 12.00 – 12.30	Auditori
---	---------------------	----------

Aquesta comunicació és filla de dues circumstàncies. Per una banda, recull algunes de les experiències viscudes en la meva pràctica docent quotidiana a l'aula d'acollida de l'IES Apel·les Mestres de l'Hospitalet de Llobregat. Per una altra, el seu contingut ha estat experimentat, valorat, formalitzat i sistematitzat gràcies a la llicència d'estudis de què vaig gaudir el passat curs 2007-2008.

Objectius

El treball desenvolupat durant el període de llicència em va permetre reflexionar sobre la meva pròpia pràctica docent i seleccionar, classificar i experimentar un seguit de materials destinats a assolir dos dels principals objectius que m'havia proposat i que feia temps que em preocupaven:

- a) Aconseguir que l'ensenyament de la llengua sigui també ensenyar a emprar la llengua, de tal manera que cada alumne aprengui i faci seva l'estructura de la llengua tot practicant-ne les quatre habilitats fonamentals (CO, EO, CE, EE).
- b) Fer que aquest ensenyament no sigui una càrrega feixuga i rutinària, sinó un ensenyament viu i participatiu, divertit i molt comunicatiu, sense que això vulgui dir poc seriós o mancat de l'esforç imprescindible.

Desenvolupament

En aquesta comunicació, doncs, es vol oferir una proposta, argumentada i experimentada, al repte de fomentar l'ús oral i escrit de la llengua a les aules d'acollida, tot millorant la comunicació i la interrelació entre l'alumnat. Contindrà una breu part teòrica, on s'evocarà la història del joc a l'educació, es reflexionarà sobre els avantatges i inconvenients d'emprar-lo com a eina didàctica a l'aula, s'exposaran els criteris de selecció dels jocs i s'oferiran unes pautes sobre la metodologia d'aplicació a l'aula, i una altra part pràctica, on es proposaran algunes activitats lúdiques o jocs, destinades a ser emprades a l'aula o al pati.

La intenció és que el professorat assistent, a més de reflexionar sobre el seu propi procés d'aprenentatge, pugui experimentar les sensacions, les necessitats, les inquietuds i els problemes que solen tenir els alumnes i les alumnes que assisteixen a les nostres aules d'acollida.

Avaluació

Els jocs han estat seleccionats amb la intenció de fomentar situacions comunicatives i educatives, pròpies d'un primer nivell d'aula d'acollida, com ara la presentació, la interrelació, la cohesió grupal, els esports, etc. Des d'un punt de vista lingüístic, potencien les quatre habilitats comunicatives (EO, EE, CO, CE) i, en la mesura que això és possible, es vinculen a la resta d'àrees de currículum educatiu.

En un altre sentit, m'he adonat que el que coneixem com a "Enfocament comunicatiu" pot ser presentat des de molt diversos angles i adaptat a diferents nivells. Des de la perspectiva de les aules d'acollida, penso que la proposta d'ensenyament lúdic que he anat elaborant i experimentant és d'una gran eficàcia, perquè fomenta la participació, la cohesió del grup i, per tant, l'ús de la llengua, i ofereix una imatge agradable d'allò que s'aprèn. No res menys, penso que l'esperit d'aquesta proposta –amb les variacions pertinents– podria fer-se extensiu (si més no, jo així ho faria) a molts altres àmbits de l'ensenyament de la llengua i, fins i tot, a moltes altres àrees de l'ensenyament secundari.

Conclusions

1. El joc és una constant en totes les cultures. La paraula *joc*, però, té un camp semàntic molt ample i ambigu. En parlar de joc i d'escola convé delimitar amb la màxima precisió l'abast del terme.
2. La tendència humana a jugar fa que el potencial del joc sigui enorme. Des de món de l'educació cal aprofitar i potenciar el seu vessant positiu.
3. La revolució tecnològica i la reducció dels espais disponibles, temps enrere aprofitats per a jugar, han posat en qüestió l'antiga separació que existia entre els carrers i els centres educatius.
4. La distinció entre joc i treball avui ha perdut la vella rigidesa que la caracteritzava. El que importa, més que el que es fa, és la manera com es fa. El treball dut a terme d'una manera lúdica, agradable, és el que més s'acostaria a la idea d'art.
5. Els antics prejudicis en contra del joc a les aules avui no tenen cap consistència.
6. És fonamental que tant l'alumnat com, sobretot, el professorat entenguin i assumeixin que les dues finalitats del joc a classe (divertir-se i aprendre) van estretament lligades.
7. El joc, en requerir l'existència d'unes regles assumides per les persones que hi participen, és una eina útil per al desenvolupament personal i per a la millora de la convivència.
8. L'analogia entre el joc i el llenguatge fa d'aquell un instrument, un mitjà, de primera magnitud per a l'aprenentatge de la llengua. Per a aprendre a usar-la. Per a ensenyar una llengua, exactament com per a ensenyar un joc, és imprescindible la pràctica.
9. En les assignatures de llengua, l'objectiu del treball curricular sol ser que l'alumnat acabi aprenent la llengua, les seves regles i les seves característiques. És un objectiu a llarg termini.
10. En el treball escolar impregnat d'esperit lúdic, l'objectiu és que l'alumne entengui, parli, llegeixi i escrigui diàriament la llengua d'una manera agradable i entretinguda. Per a fer això, cal que estigui molt implicat en el que fa i la millor manera d'aconseguir-ho és que el que fa a l'aula li agradi i l'atregui.
11. Aquest és un objectiu immediat, que cal preparar curosament, vetllar-lo i avaluar-lo diàriament. L'aprenentatge de la llengua que aquesta pràctica comportarà s'obtindrà més com una conseqüència de l'assoliment progressiu dels objectius immediats que no pas en funció d'uns objectius llunyans.
12. Tot això implica una avaluació constant del que es fa i de com es fa.
13. La tasca fonamental del professorat, doncs, és implicar l'alumnat en els jocs d'aprenentatge. El seu gran repte és fer-lo passar d'ésser passiu a element participatiu.
14. El treball lúdic acostuma a ser percebut d'una manera globalment positiva. A l'aprenent li sol quedar una idea agradable d'allò que ha après, més per la manera com ho ha après que no pas pel que ha après.
15. En l'educació i, molt especialment, en l'aprenentatge de la llengua, l'efectivitat i l'afectivitat van estretament lligades.